

LA GITANA

I

Recolzat al gaiato, Umfla-Anguiles guardava les vaques.

Des del fons de la immensa Camarga, a través dels salicorniars que s'estenien pertot, i fins als illots boscosos de la Pineda, vora mar, l'home deixava anar tot al volt la vista. Amb l'asselellada, els seus ulls parpellejaven.

Aviat serien les quatre, però no havia pas afluixat, la calorada. Arran del salobrar grisenc, una ondulació anava fent passades, una relluor, un tremolor de l'aire que s'eixamplava, al lluny, en grans clapes d'aigua de miratge. Sobre la terra resseca, per on el bestiar havia passat, creixien i s'esbadellaven floracions salines. La sequera ho senyorejava tot. Per entre les mates de cirialeres, aquí i allà, el llot s'esquerdava, eixarreït, la vegetació palustre del canal d'escolatge rossejava com el blat madur i ja feia temps que, arreu del país, la calor havia fet evaporar o corrompre l'aigua dolça que, amb les pluges, s'embassava un temps a les cadolles.

Una bèstia alçà el morro, a tocar, bramà fluixet i es posà a caminar cap a mar.

—Uix, Tancreda! Uix!

Umfla-Anguiles canvià de posició. Desféu les mans i, de puntetes als esclops, per veure-hi lluny, es gronxà un moment a banda i banda, com les erugues. Tot anava prou bé, però. Esbarriades, les bèsties menjaven fins a la ratlla del Clamador, en la llunyania; encara podien seguir fent així una hora llarga. Tranquil, reprengué la seva postura, tot recolzant la barbeta sobre els dos punys, amb el gaiato inclinat que, en projectar la seva ombra sobre la terra abrusada, semblava la busca d'un rellotge de sol.

Ja en tenien, ja, de sort, es pot ben dir, els bous que, en aquella hora, eren camí del Cailar, per les festes d'estiu. Umfla-Anguiles, sospirant, es mirà l'erm que l'envoltava pertot i s'imaginà, a l'acte, la frescor dels prats a l'ombra dels salzes, les cledes dels bovals i els recs vessant d'aigua, esmunyint-se entre la tofa espessa dels herbatges marjalencs, amb tot de libèl·lules parades al cim, descansant.

Feia més de trenta anys que Umfla-Anguiles corria re-re els bous. Ningú no ho hauria dit, en veure'l, que havia de poder fer aquella mena de vida, migrat de cos com era, amb aquell coll menut que, sobre les espatlles, li aguantava la closca premuda. Però això rai!, que, com els altres, duia els bous a la sang. Era un vailet que ja corria per la Camarga, tot llogant-se de rabadà per a guardar el bestiar i muntant, com un favor, els vells matxos; i mai no li havia faltat feina, que ara mateix guanyava, per la vida i la roba, dues pistoles a la setmana, sense comptar, al cap de l'any, que deia, les esterrissades i els cops de banya. Però l'home no era gaire xerraire. S'estimava més estar sol que no acompanyat d'altres guardians. De sempre els havien fet riure la seva carona de mostela i els seus ullets vermelloso i, més d'un cop, a la vora del foc, per a fer

broma, hom havia retret els mostatxos d'Umfla-Anguiles, arranats i punxeguts, com les cerres que els queden a les eugues quan, pel bon temps, els han esquilat la crinera. Si no fos per la secada, segur que guardant les bèsties a la Mata Gran hauria estat d'allò més feliç. Les repassava una a una; eren com gatets, les més apartades, de tan petites, allà lluny, al fons de tot. A poques passes, al seu davant, la Tancreda, tota negra, menjava, amb la Caramela, que rossejava, i la Gallina, que a cada mossada feia anar endavant i endarrere el musell blanc; però quin tip de patir per l'aigua, Santes Maries, i com se'ls estropellava, el pèl, d'un dia per l'altre!

La Gallina, tot d'una, alçà la tossa i unes quantes vaques al seu voltant deixaren també de menjar; esverada per alguna cosa que l'havia esglaiat, una vaqueta de dos anys es féu enllà, a mà esquerra, al trot.

Ell, fluixet, xiulava, sense acabar d'entendre què passava, provava d'asserenar el bestiar.

—Huhu! Huhu!

La Lleona, que badava els narius tot ensumant, gratava a terra, esfereïda.

—Però què coi passa?

Alguna cosa fressejà entre les mates i tot seguit, en el moment en què tombava el cap, una ombra fosca, arran d'ell, s'estirà a terra.

Era una mosseta tota bruna, una gitana que no havia sentit venir, descalça, fent-ne via sobre la terra nua del salobrar; es deixà anar com un sac sobre una mata, es fregà amb el dors de la mà les temples colrades i, bo i amb els ulls clucs, restà una estona sense badar boca. Umfla-Anguiles se la mirava. A tot estirar podia tenir setze anys. El

gipó de quadrets, el faldellí vermell aborriçolat, s'em-motllaven al seu cos jove i nerviós. Tenia el cabells rin-xolats, que li queien a flocs, fent cargolí, sobre el front. Una gitana, segur, una d'aquelles que fan cap amb les se-ves caravanes a les Santes per les festes del mes de maig; bordissalla, no cal dir-ho, lladregots de mena; però què caratxos hi feia, aquesta, allí, lluny dels camins fressats, al bell mig de la terra dels bous?

Tot redreçant-se sobre els genolls, assenyalà la sèquia i, extenuada, demanà:

—Que es pot beure, l'aigua d'aquell rec?

Ell comprengué que ja no podia més. Es tornà a fixar en les seves parpelles, en els seus llavis tremolant, en el rostre que, bru de mena per la raça, la cremor del sol havia acabat d'emmorenir. S'ajupí, li féu a mans el seu flascó i, mentre ella, tirant el cap enrere, bevia amb delit, Umfla-Anguiles es mirava com, a cada glopada de vi, la vida s'escolava dins de la sang de la gitaneta.

El sol ja era baix. Hagué d'enfilarse a cavall per a reu-nir les vaques. De lluny estant, la mosseta veié l'home com s'acostava al camarguenc blanc, li abocava al davant un saquet de civada i el muntava a pèl, després d'haver-li pas-sat tot al volt del musell, a tall de morralles, l'aspre ronsal. Anava i venia, encaçant per la plana ara una bèstia, ara una altra; de mica en mica, la ramada s'aplegava, creixia, enfilava el camí, i, per sobre el brogit de les esquelles, se sentia bramar el guardià:

—Uix, Tancreda! Uix, Lleona! Heu, Caramella! Heu!

Amb el trepig de les bèsties, s'alçava del salobrar una polseguera fina que els darrers raigs de la posta tenyien de vermell.